

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У ДИСТАНЦІЙНИХ КОНТРАКТАХ

Захист прав споживачів у майнових відносинах, ускладнених іноземним елементом, є одним із завдань сучасного міжнародного приватного права. Право людини на гідний рівень споживання привертає нині не менше уваги, ніж права виробників та продавців товарів (послуг).

Міжнародні стандарти у сфері захисту прав споживачів викладено у «Хартії захисту прав споживачів», схваленої Резолюцією № 543 ПАРЄ 1973 р. та «Керівних принципах для захисту інтересів споживачів», затверджених Резолюцією № 39/248 Генеральної Асамблеї ООН 1985 р. [1]. 1991 р. Україна – одна з перших серед Республік колишнього СРСР – прийняла Закон «Про захист прав споживачів» [2].

Стрімкий розвиток засобів комунікації, зокрема, мережі Інтернет, зумовив появу дистанційної торгівлі, яка з кожним днем стає все більш поширеною і популярною. В Україні обсяги інтернет-торгівлі так само постійно зростають. Розвиток інтернет-торгівлі сприяє пришвидшенню міжнародної економічної інтеграції та перетворенню світового господарства на єдиний економічний простір, що зумовлює необхідність вирішення низки складних питань, як світового, так і національного рівня.

Як зазначає Т. Дубовик, інтенсифікація процесів концентрації торговельних об'єктів, розвиток і поява нових технологій, моделей застосування Інтернету в діяльності торговельних підприємств, посилення

конкуренції з боку іноземних суб'єктів, модифікація форм і видів конкурентної боротьби – мають принципове значення при вирішенні проблем розвитку й управління інтернет-торгівлею в сучасних умовах в Україні [3, с. 20]. Проте, вільний рух товарів та послуг впливає не лише на сектор бізнесу, але й також на окремих людей. Нагальним при цьому постає питання забезпечення прав споживачів у дистанційній комерції: на захист і допомогу, на компенсацію у разі збитків, на консьюмерську інформацію та консьюмерську освіту, на представництво та консультацію.

На захист прав споживачів за договором роздрібною купівлі-продажу у сфері електронної комерції спрямована Директива 97/7/ЄС Європейського парламенту та Ради «Про захист прав споживачів в дистанційних контрактах» від 20.05.1997 (далі – Директива 97/7/ЄС) [4]. Її основні положення знайшли відображення в актах національного законодавства України, зокрема, в Законі України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 [5] та «Правилах продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями», затвердженими Наказом Міністерства економіки України від 19.04.2007 № 103 [6].

Директивою 97/7/ЄС поняття «дистанційний контракт» визначено, як будь-який контракт, предметом якого є товари чи послуги, укладений між постачальником та споживачем відповідно до організованої дистанційної торгівлі чи схеми постачання послуг, якою займається постачальник, який, в цілях контракту, вдається до виняткового використання одного чи більше засобів дистанційного зв'язку до та включаючи момент укладення контракту [4, ст. 3].

Засобами дистанційного зв'язку є каталоги, друковані матеріали без і з вказівкою конкретної адреси, рекламні оголошення з бланками замовлень, стандартні листи, радіо, телебачення, електронна пошта тощо.

Щодо реалізації права доступу на інформацію, ст. 4 Директиви 97/7/ЄС визначає, що споживач до укладання будь-якого дистанційного контракту в належний час забезпечується інформацією про: особу чи назву постачальника; основні характеристики товарів чи послуг; ціну товарів чи послуг, включаючи усі податки; витрати на доставку, якщо такі є; домовленості про оплату, доставку чи виконання; наявність права виходу з контракту; витрати на використання засобів дистанційного зв'язку, якщо вони відрізняються від початкових розцінок; період часу, протягом якого пропозиція чи ціна залишається чинною.

Щодо терміну, в який споживач має право виходу з будь-якого дистанційного контракту без повідомлення причини та без понесення стягнень, Директивою 97/7/ЄС встановлено строк у сім днів. Єдиною відповідальністю,

яку може понести споживач внаслідок реалізації свого права на вихід з контракту, є компенсація безпосередніх витрат на повернення товарів [4, ст. 6].

Положення ст. 8 Директиви 97/7/ЄС встановлюють обов'язок для держав-членів щодо забезпечення відповідних заходів, які дозволяють споживачу вимагати скасування платежу у випадку, якщо його платіжна картка була використана обманним шляхом у зв'язку із дистанційними контрактами, що регулюються цією Директивою, та повернути виплачені суми у випадку використання картки обманним шляхом.

Окремо слід звернути увагу на захист інтересів споживача у торгівлі, яка розрахована на його (споживача) інертність. Ст. 9 Директиви 97/7/ЄС зобов'язує держави-члени вживати заходів, необхідних для заборони постачання споживачу товарів чи послуг без попереднього їх замовлення споживачем, якщо таке постачання включає вимогу про оплату, та звільнення споживача від положень про будь-яке відшкодування у випадках незадоволеного постачання (відсутність відповіді не означає згоду).

Попри прийнятті Україною міжнародні зобов'язання в споживчій сфері, не всі положення міжнародних стандартів у сфері захисту прав споживачів знайшли відображення у національному законодавстві Змін та удосконалень потребують законодавчі акти у зв'язку з розповсюдженням договорів за допомогою інтернет-зв'язку, за зразками та каталогами. Значною прогалиною є відсутність у національному законодавстві у сфері захисту прав споживачів положень про можливість відмови від дистанційних договорів та відповідальність постачальників.

Список використаної літератури

1. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів : Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 № 39/248. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_903 (дата звернення: 01.11.2020).
2. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення: 01.11.2020).
3. Дубовик Т. Інтернет-торгівля в Україні. *Вісник КНТЕУ*. 2013. № 1. С. 20–28.
4. Про захист прав споживачів в дистанційних контрактах : Директива Європейського парламенту та Ради від 20.05.1997 № 97/7/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_245 (дата звернення: 01.11.2020).
5. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19/find?text=%F1%EF%EE%E6%E8%E2%E0%F7> (дата звернення: 01.11.2020).
6. Про затвердження Правил продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями : Наказом Міністерства економіки України від 19.04.2007 № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1181-07> (дата звернення: 01.11.2020).